

Bijlage 9. Procesdocument voor kwetsbare soorten en functies.

9.1 Inleiding

Dit Procesdocument maakt deel uit van het Soortenmanagementplan gebouwen van gemeente Moerdijk en is een aanvulling op de Werkprotocollen van het SMP (bijlage 8). Een aantal soorten en type verblijfplaatsen/functies zijn extra kwetsbaar en hiervoor is er geen aanpak binnen de generieke werkprotocollen, of ze vallen buiten de vergunning. In de SMP rapportage staat in paragraaf 2.5 de reikwijdte van het SMP en voor welke soorten/functies de vergunning geldt.

Dit procesdocument beschrijft voor welke soort-functies (§ 9.2) dit van toepassing is en welke stappen vervolgens nodig zijn. Door volgens deze stappen te werken, wordt er met voldoende zorg voor de soorten, en de onzekerheden daaromheen, gehandeld. Dit procesdocument is een leidraad voor het opstellen van een maatwerkplan. De volgende stappen worden voor deze soorten en functies altijd genomen:

- Het is van belang te allen tijde een ecooloog in te schakelen indien met deze vleermuissoorten rekening gehouden moet worden.
- Bij werkzaamheden aan deze verblijfplaatsen wordt altijd een maatwerkplan opgesteld en een aparte vergunning aangevraagd.

Alleen geldig onder SMP

De werkwijze uit dit document is alleen geldig voor de werkzaamheden die beschreven staan in de werkprotocollen, te weten: sloop-nieuwbouw, isolatie van spouwmuren, vervangen van goten, boeiborden, windveren, kozijnen en voegwerk, reinigen van gevels, schilderwerkzaamheden, grote werkzaamheden aan de gevel (zoals het veranderen en openbreken van de gevel), groot werk aan het dak (waaronder isoleren van het dak) en klein werk aan het dak (zoals het plaatsen van dakkapellen en werk aan schoorstenen).

Levend document

Dit document is een levend document. Dit betekent dat, mochten en nieuwe inzichten komen m.b.t. bewezen succesvolle mitigatie voor o.a. laatvlieger en meervleermuis, dan wordt dit document hiermee aangevuld. Het omschreven stappenplan blijft gelijk. Er wordt jaarlijks geëvalueerd of aanvullingen/wijzigingen aan de orde zijn, deze aanvulling worden voorgelegd aan bevoegd gezag.

9.2 Soorten en functies

Functies laatvlieger en meervleermuis:

Voor de verblijfplaatsen van deze soorten zijn nog geen bewezen effectieve mitigerende maatregelen bekend en maken ze nauwelijks gebruik van vleermuiskasten. Omdat daarbij de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet gegarandeerd is (voor meervleermuis is de landelijk staat van instandhouding ongunstig) moeten verblijfplaatsen van deze soorten dus worden behouden. Het beschreven stappenplan en proces in dit document zijn toegespitst op laatvlieger en meervleermuis, echter kan hetzelfde proces gevolgd worden wanneer een andere soort (benoemd in de volgende alinea) is waargenomen.

Functies van andere bijzondere soorten:

Kraamverblijfplaatsen van kleine dwergvleermuis en alle type verblijven van gewone grootoorvleermuis, en baardvleermuis zijn soort-functies die niet binnen de generieke werkprotocollen vallen. Er is echter een zeer kleine kans dat deze soorten toch aanwezig zijn. Voor deze soorten en/of functies is altijd maatwerk noodzakelijk. Wanneer een waarneming van deze soorten is gedaan en/of er het vermoeden is van een verblijfplaats van deze soorten, is ook dit document van toepassing.

9.3 Stappenplan

Wanneer een verblijfplaats van laatvlieger en/of meervleermuis aanwezig is, of er een hoge kans op aanwezigheid is (hoge potentie), dient volgens dit Procesdocument te worden gewerkt. In ondergaande stappen wordt uitgelegd op welke manier moet worden gehandeld.

- I. Bekijk in de natuurgegevens (GisViewer) of er een verblijfplaats van laatvlieger of meervleermuis in het plangebied aanwezig is. Zo ja, ga naar paragraaf 9.4, zo nee ga naar II.
- II. Bekijk in de natuurgegevens of er hoge potentie is voor een verblijfplaats laatvlieger of meervleermuis in het plangebied aanwezig is. Zo ja ga naar stap III.
- III. Bij hoge potentie op een verblijfplaats van laatvlieger of meervleermuis moet een ecoloog beoordelen of er daadwerkelijk sprake is van een verblijfplaats. Dit kan een inspectie zijn of een nader soortgericht onderzoek.
 - a. Wanneer een verblijfplaats daadwerkelijk aanwezig is, ga naar paragraaf 9.4.
 - b. Wanneer een verblijfplaats niet aanwezig blijkt, ga naar paragraaf 9.5.

9.4 Procesomschrijving - verblijfplaats laatvlieger of meervleermuis aanwezig

Wanneer een verblijfplaats daadwerkelijk aanwezig is, moet eerst onderzocht worden of de aanwezige verblijfplaats intact en onverstoord kan blijven. De verschillende opties om de verblijfplaats te behouden en onverstoord te laten:

- Werkzaamheden die de verblijfplaats vernietigen of verstoren worden niet uitgevoerd. Alleen werkzaamheden die de verblijfplaats niet verstoren of vernielen worden uitgevoerd, zodat de verblijfplaats wordt behouden en onverstoord gelaten.
- Er wordt gezocht naar alternatieven voor verstorende of vernietigende werkzaamheden, die geen effect op de verblijfplaats hebben en geen verstoring van de verblijfplaats tot gevolg hebben. Bijvoorbeeld door te werken buiten de kwetsbare periode van de vleermuizen en/of het aanpassen van de werkwijze (bijvoorbeeld het isoleren van huizen van binnenuit, zodat de verblijfplaats kan worden behouden) met als doel de verblijfplaats te behouden en onverstoord te laten.

De ecoloog toetst de effecten van de gekozen optie voor de specifieke situatie en werkzaamheden en rapporteert deze. Hieruit volgt of de verblijfplaats van laatvlieger of meervleermuis behouden en ongestoord kan blijven.

1. Kan de verblijfplaats behouden en onverstoord blijven? Indien JA:

Wanneer de ecoloog concludeert dat bij de gekozen optie geen negatieve effecten worden verwacht (de verblijfplaats blijft bij de werkzaamheden behouden en wordt niet verstoord), dan hoeft de ecologische rapportage niet voorgelegd te worden aan het bevoegd gezag. De werkzaamheden kunnen plaatsvinden.

De rapportage van de begeleidend ecooloog moet getoond kunnen worden bij controle van de werkzaamheden.

2. Kan de verblijfplaats behouden en onverstoord blijven? Indien NEE:

Wanneer de ecooloog concludeert dat bij de verblijfplaats niet behouden of onverstoord kan blijven, wordt de ecooloog betrokken bij het vervolgproces bij de werkzaamheden. Deze ecooloog kijkt mee naar, en beslist over de mogelijke opties tot het beperken van verstoring en (eventueel tijdelijke en) permanent mitigeren van de verblijfplaats. De ecooloog stelt een Plan van Aanpak op, waarin de werkwijze, mitigatie en compensatie wordt uitgewerkt. Het Plan van Aanpak wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het bevoegd gezag, waarna een vergunning Ow aangevraagd kan worden.

Randvoorwaarden

In Plan van Aanpak wordt gewerkt met de volgende randvoorwaarden:

- Bij gevelwerkzaamheden kan gewerkt worden met voorzetgevels, waarbij de oude gevel kan worden geïsoleerd en in de voorzetgevel een luchtsponw kan worden gecreëerd. Invliegopeningen worden zoveel mogelijk op dezelfde locatie op de muur gehouden.
- Bij dakisolatie is het van belang dat het dak na het isoleren weer geschikt wordt gemaakt voor de laatvlieger/meervleermuis. Er wordt ruimte gecreëerd onder dakpannen en invliegopeningen worden zoveel mogelijk op oude invlieglocaties teruggebracht.
- Bij werkzaamheden aan een kraamverblijfplaats wordt het eerste kraamseizoen na aanbrengen gemonitord, daarna in jaar 3 en jaar 5 en jaar 7 na aanbrengen van de verblijfplaats.
- Om de kans op acceptatie van mitigatie te vergroten, moeten locaties en type invliegopeningen zo gelijk mogelijk aan de oorspronkelijke situatie zijn.
- Het ongeschikt maken van gebouwen en het realiseren van mitigatie vindt altijd onder ecologische begeleiding plaats.
- De eisen die in het betreffende Werkprotocollen aan het type werk worden gesteld (bijvoorbeeld voor Werkprotocol 2 voor isolatie), waaronder nadrukkelijk ook die voor aan ecologische begeleiding en mogelijke aanvullende onderzoeksrondes gelden ook in het geval van maatwerk voor laatvlieger en meervleermuis onder dit Procesdocument
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden worden de kwetsbare periodes aangehouden zoals ook beschreven in de Werkprotocollen die, bij gebrek aan kennisdocumenten voor laatvlieger en meervleermuis, zijn gebaseerd op kennisdocument gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.
- Tijdens de werkzaamheden is voldoende tijdelijke mitigatie aanwezig, na afloop van de werkzaamheden is voldoende permanente mitigatie aanwezig.

Tijdelijke mitigatie

- Er moet geschikte tijdelijke mitigatie worden gerealiseerd voor laatvlieger en meervleermuis tijdens de werkzaamheden. Op dit moment zijn er geen types opbouw/inbouwkasten die bewezen succesvol zijn voor laatvliegers of meervleermuis (ofwel: laatvliegers en meervleermuisen maken voor zover bekend geen gebruik van kasten). Het is daarom belangrijk om onderstaande maatregelen aan te houden:
 - o Wanneer werkzaamheden op grote schaal plaatsvindt (meer dan 5 woningblokken/eenheden) is het noodzakelijk te faseren in ruimte en tijd. Fasering vindt plaats door het

werk aan de woningblokken in het plangebied verspreid over 2 of meer jaar te slopen. Per fase mag een verblijfplaats worden aangetast of verstoord. Werkzaamheden in de volgende fase mogen worden opgestart nadat de verblijfplaats in de eerdere fase weer beschikbaar is of nadat de gewenningsperiode voor de compensatie voorbij is.

- De gewenningsperiode is 3 maanden voor zomerverblijfplaatsen in de actieve periode van vleermuizen en een geheel kraamseizoen voor kraamverblijfplaatsen.
- Enkel in het uiterste geval kunnen tijdelijke kasten worden aangeboden als tijdelijke compensatie. In het plan van aanpak wordt de onderbouwing gegeven waarom voor deze optie gekozen wordt en hoe het behoud van de verblijfplaats wordt gegarandeerd.

9.5 Procesomschrijving - hoge potentie verblijfplaats laatvlieger of meervleermuis

Wanneer er geen daadwerkelijke verblijfplaats is vastgesteld, maar wel een hoge potentie aanwezig is voor een verblijfplaats van laatvlieger en/of meervleermuis, worden de volgende stappen doorlopen:

1. Aanvullend vleermuisonderzoek uitvoeren. Het doel van dit onderzoek is om zoveel als mogelijk de aanwezigheid van een verblijfplaats aan te tonen of uit te sluiten.
 - Hoe het aanvullend vleermuisonderzoek wordt uitgevoerd, wordt bepaald door de ecooloog. Dit kan bijvoorbeeld een gedetailleerde locatie-inspectie, een uitvliegtelling en/of een geheel nader vleermuisonderzoek omvatten.
2. Indien op basis van het aanvullende onderzoek verblijfplaats(en) van laatvlieger en meervleermuis kunnen worden uitgesloten, kunnen de werkzaamheden aanvangen.
 - Na afloop van werkzaamheden dient permanente mitigatie aangebracht te zijn om het potentiële aanbod aan verblijfplaatsen op peil te houden. Zie paragraaf 9.6.
3. Indien op basis van het aanvullende onderzoek verblijfplaats(en) van laatvlieger en meervleermuis zijn aangetoond, of niet kunnen worden uitgesloten, dient de locatie behandeld te worden als zijnde 'verblijfplaats daadwerkelijk aanwezig'. Zie paragraaf 9.4.

9.6 Permanente mitigatie voor laatvlieger en meervleermuis:

Een ecooloog bepaalt de wijze en locatie van permanente mitigatie, in afstemming met de opdrachtgever.

Hieronder worden een aantal opties gegeven voor permanente mitigatie voor laatvlieger en meervleermuis:

- In sloop-nieuwbouwprojecten: de spouwmuren van de nieuwbouw toegankelijk maken door het aanbrengen van entreestenen, het gebruik van open stootvoegen of toegankelijke kantpannen. Zie ook werkprotocol 10, paragraaf 10.1.1 "inclusief bouwen". Deze richtlijnen voor het inclusief bouwen gelden ook voor laatvlieger en meervleermuis.
- Bij na-isoleren kan worden gekozen voor een voorzetgevel. In de voorzetgevel worden entreestenen ingebouwd met een geschikte grootte opening voor laatvlieger. Zie ook werkprotocol 9 paragraaf 9.1.1 kopje 2 "isolerende schil zonder dat spouwmuurisolatie wordt toegepast" of kopje 3 "schijngevel".

- Een mooie extra voorziening kan het toepassen van gevelbetimmering zijn. Zie werkprotocol 9, paragraaf 9.1.1. kopje 4: “Aanbrengen gevelbetimmering voor vleermuizen op kopgevels”.
- Het geschikt maken van technische ruimtes op het dak voor meervleermuis kan vrij eenvoudig door met betimmering aan de binnenzijde een vleermuisruimte te creëren en de ruimte toegankelijk te maken door bijvoorbeeld een entree steen.
- Het geschikt maken van daken door een speciale ‘dakkast’, die bij voorkeur ook doorgaat over/in de spouwmuur.
- Inbouwkasten worden enkel aangeraden in combinatie met bovenstaande beschreven opties, het is onvoldoende bekend of inbouwkasten succesvol zijn voor laatvlieger en meervleermuis. Echter, inbouwkasten kunnen in combinatie met andere maatregelen wel een onderdeel van een maatwerk mitigatieplan uitmaken.